

Verkstäder

Historik

Det industriella genombrottet i Värnamo ägde rum under de sista decennierna på 1800-talet. Det var främst tillverkningsindustrin och då branscher som mekanik, verkstäder och produktion av varor som var de dominerade verksamheterna. De första industrierna drevs med vattenkraft och förlades nära vattendrag. Men på slutet av 1800-talet hade de flesta företagen övergått till att drivas med ångkraft eller turbiner.

Tätorten

Jochnick & Norrman AB Mekaniska Verkstad

År 1910 grundade Harald Jochnick och Erik Norrman företaget Jochnick & Norrman AB i Värnamo. Tillverkningen av kipphyvlar blev en framgångsrik produkt som företaget exporterade till större delen av Europa och Sydamerika. Mekaniska kipphyvlar var den mest framgångsrika produkten som tillverkades. Företaget tillverkade även ett mångsidigt utbud av maskiner och produkter, ex. hyvlar, kylmaskiner, vägvältar, svarvar och tändsticksmaskiner och gengasaggregat. Företaget var dessutom under en period återförsäljare av personbilar.

Företaget var även en av pionjärerna att utveckla sina produkter med nya teknik. Redan från 1930-talet drevs kipphyvlarna med hydraulik. Senare tillverkades även mindre maskindelar till industrin, kullager och komponenter. Kombinationen av hydraulik och rör blev därefter företagets främsta profil. Ur den mekaniska verkstaden utvecklades rörmokeriet då man arbetade med hydraulik, samt uppförande renoveringar och ombyggnader av bostäder. År 1976 såldes den mekaniska verkstaden och Jochnicks Rör bildades. Verksamheten består numera av pannbyten, licenssvetsningar, industrirörmokeri, service och renoveringar.

Jochnick & Norrman AB, Historiska Sällskapet, foto

Malmstens Mekaniska Verkstad

Johan Magnus Malmsten grundade på 1890-talet Malmstens Mekaniska Verkstad. Vid sekelskiftet 1900 hade företaget flyttat till Pilgården i den östra delen av Värnamo tätort och nära lagan. Företaget var även det första i trakten som drevs med elektricitet. Malmsten tog även initiativ till att sprida elektriciteten till andra verksamheter och till gatubelysning. Produktionen var först inriktad på träförädlingsmaskiner, torvverk och verkstadsmaskiner. Svarvar, kipphyvlar, bormaskiner och fräsmaskiner blev senare framgångsrika produkter. År 1932 såldes företaget till Värnamo Maskinaktiebolag, men verksamheten fortsatte under det gamla varumärket. Företaget utvecklades till ett av Sveriges främsta verkstadsföretag.

Sandén & Johansson, Sandéns Mekaniska Verkstad AB, SAJO Maskin AB

En annan de tidiga verkstadsföretagen i Värnamo var Firma Sandén & Johansson, SAJO. Firma Sandén & Johansson registrerades redan 1916 av Oskar Sandén och Robert Johansson. Den första fabriken fanns på området Stampen där man reparerade cyklar, motorcyklar och lantbruksmaskiner. Men redan 1920 flyttade man till större lokaler på Mosslegatan. Från början tillverkades bl a cyklar, vispmaskiner, maskinskruvstycken, bygelkallsåg och bormaskiner med export till Ryssland. Men efter några år inriktades verksamheten till moderna mekaniska maskiner. Först producerades spikmaskiner och snickerimaskiner. Men kallsågar, hyvlar, bormaskiner och fräsmaskiner blev senare framgångrika produkter och som ständigt utvecklades på företaget. Under krigsåren på 1940-talet tillverkade man även gengasaggregat. SAJO exporterade sina produkter till större delen av världen. Särskilt framgångsrika blev deras fleroperationsmaskiner för knä- och bäddfräsmaskiner, med det lutande maskinbordet. Maskinerna exporterades med stor framgång till England och USA. Runt 1980 hade företaget 370 anställda. Hexagon och statliga företaget Procordia köpte upp verksamheten 1981, då var antalet nere i 225 anställda. 1992 gick SAJO Maskin i konkurs men marknadschef S. E. Österberg drev det vidare i namnet SAJO fram till början av 2000-talet. I dag drivs det under namnet Maskinplus.

Svenska Maskinaffären AB, Ravema

J. A. Niklasson grundade 1912 Svenska Maskinaffären AB i Burseryd. Företaget flyttade 1915 till Värnamo och fyra år senare till de nybyggda lokalerna på Postgatan, nära Järnvägsstationen. Företagets produkter var från början cyklar men senare även återförsäljare till Ford. På 1940-talet köpte Anton Johansson företaget och började förändra verksamheten. Företaget hade då ett 20-tal anställda. Förutom cyklar och bilar tillverkade företaget även båtmotorer, maskiner, platsprodukter och verktyg. Omsättningen fördubblades och Svenska Maskinaffären AB var ett välkänt varumärke under efterkrigstiden. År 1976 sålde Anton Johansson företaget till Tibnor och året efter flyttades verksamheten till Margaretelundsvägen i Värnamo. Svenska Maskinaffären AB ägs och drivs sedan 1993 av Ravema.

Värnamo Gummifabrik

År 1927 grundade fabrikören Carl Gislow och Mauritz Berlin Värnamo Gummifabrik. Produktionen startade i en tom fabrikslokal vid Jönköpingsvägen intill järnvägsstationen. Fabriken och verksamheten moderniserades av ingenjören Gösta Gislow. Verksamheten var tidigt inriktad på gummi och däck till vagnar, traktorer och senare även till cyklar.

Fabriken anslutning till järnvägen och järnvägsstationen var effektivt för transporter av gods och varor. På 1930-talet var Gummifabriken det största företaget i Värnamo med 275 anställda. Samtidigt var företaget den största leverantören av gummidäck i Sverige. Men 1937 såldes verksamheten till Birger Svensson, ägare till Monark. Verksamheten fortsatte att gå bra och 1950 hade antalet anställda ökat till över 900 personer. Fabriken byggdes ut i flera omgångar under de följande decennierna.

Från 1940-talet tillverkade företaget även vulkade produkter som slangar, listor, dukar, profiler och plattor. Dessutom tillverkades olika gummiprodukter som cykeldäck, slangar, gummiskor och stövlar, gummi till golv, gummerade vävnader för skyddskläder, tekniska gummipartiklar, gummirockar och fiskerikostymer. Gummifabriken och Värnamo stad startade på 1950-talet Sveriges första verkstadsskola. År 1980 införlivas verksamheten i Trelborgskoncernen. Produktionen av gummidäck fortsatte att dominera verksamheten men även tillverkning av gummiskor blev en stor framgång. Men 2000 lades största delen av produktionen ner, en mindre del fortsatte i andra fabrikers filialer. Sex år senare, 2006 upphörde den sista återstående delen av verksamheten i Värnamo Gummifabriks lokaler.

Värnamo Gummifabrik, Historiska Sällskapet, foto

Värnamo Maskin AB

Värnamo Maskin AB bildades 1917. Företaget grundades av John Källberg och bröderna Arvid, Gunnar och Hjalmar Larsson. Verksamheten startade i en smedja, men utvecklades till ett framgångsrikt storföretag. Deras inriktning var tillverkning av polermaskiner, smärgelmaskiner, spikmaskiner och träbearbetningsmaskiner. Men redan på 1920-talet skedde en successiv övergång av produktionen till verkstadsmaskiner, ex. fräsmaskiner och hyvlar.

Landsbygden

Forsheda AB

Den 23 september 1946 startade tre unga och driftiga smålänningar en liten gummifirma i Forsheda med 15 000 kronor i startkapital. Företaget tillverkade skottkärrhjul, stötfångare och de bekanta G- och V-ringarna, men också udda produkter som simfenor och dockor. Företaget tillverkar olika gummiprodukter, tätningar och komponenter till industrin i Sverige och världsmarknaden.

AB Forshedaverken

AB Forshedaverken är ett familjeägt företag grundat 1917 då Forsheda Kvarnagård inköptes. Företagets inriktning är träbearbetning och trådbockning samt ytbehandling av maskindelar och komponenter till industrin. Produkten består bl. a. av hakar, krokarna, ringar och kedjor i rostfritt stål samt staket för snörasskydd.

Hörle Tråd- och Formstiftsfabrik, Hörle Wire

Johan E. Pettersson grundade 1917 Hörle Tråd & Formstiftsfabrik. Fabriken drevs med elektricitet och tillverkningen var inriktad till produktion av hyskor, krokarna och taggtråd. På 1920-talet köptes företaget av Edwin H. Thomée, ägare till Thomée-koncernen i Malmö. Företaget ändrade namn till Hörle Tråd och Spikfabrik och även produktionen förändrades. Företaget satsade på tillverkningen av trådspik, blank och galvaniserad järntråd, valsning av bandjärn, 4 kant stängselnät och 6 kant trådväv till industrin. Från att tidigare främst haft kunder i närområdet så expanderade företaget till en större marknad, både nationellt och internationellt. Hörle Wire ingår numera i Liljedahl Steel Wire och är en del av Liljedahl Group. Koncernen har ca 1300 anställda, varav ca 65 på fabriken i Hörle. Företagets profil är plattvalsade produkter, profiler och tråd. Produktionen består av kallvalsat stål, blank tråd, fintråd, emballagetråd och kabelarmeringstråd.

Rydaholms Gummifabrik AB, AB Packningsmaterial

Stig-Allan Johansson grundade på 1960-talet AB Packningsmaterial, för tillverkning av formpressande packningar för injektionssprutor. Företaget var en hobbyverksamhet och under de första åren inrymd i en källarlokal. På början 1970-talet tillkom Eric Karlsson som delägare och företaget bytte namn till Rydaholms Gummifabrik AB. Företaget expanderade till nya och större lokaler. Inriktningen ändrades till underleverantörer och tillverkning av strängsprutande gummiprofiler och gummlister till främst byggnads- och bilindustrin. Företaget blev framgångsrikt och antalet anställda ökade till drygt 190 st. Gummifabriken såldes på 1990-talet till Trelleborg Building. På början av 2000-talet började företaget gå sämre och antalet anställda minskade till 85 st. År 2004 förstördes delar av fabriken av en brand och verksamheten lades ned kort efteråt.

Rydaholms Tråd- och Järnförädling

Bröderna Erik och Viktor Karlsson grundade 1925 en spikfabrik i Rydaholm. Företaget förlades till centralt i tätorten och hade till en början ett 20-tal anställda. Produktionen var inriktad till att tillverka spik men ändrades på början av 1930-talet till tråddrageri av järn- och koppartråd. Den främsta anledningen var den stora konkurrensen ibland företag som tillverkade spik. Fabriken flyttades efter en brand till nya och större lokaler i tegel på Industrigatan i centrala Rydaholm. På 1940-talet ändrades ägarstrukturen i företaget som kom att fortsätta i Axel Karlssons regi. Axel var bror till företagets grundare och drev vidare rörelsen med ett 10-tal anställda innan företaget såldes till Hörle tråd. Verksamhet lades samtidigt ned i Rydaholm och flyttades till Hörle.